

Asia: VN/1195/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Kirkon alat ry viittaa palkansaajakeskusjärjestöjen (SAK, Akava ja STTK) yhteiseen eriävään mielipiteeseen työryhmän esityksestä. Eriävä mielipide sisältää keskeiset perustelut ja näkökohdat työryhmän tekemän lainmuutosesityksen epäkohdista ja puutteellisuuksista. Kirkon alat yhtyy kaikilta osin eriävässä mielipiteessä esitettyyn.

Kirkon alat ry:n toimintakenttä kattaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, Suomen ortodoksisen kirkon sekä kristillisten järjestöjen palveluksessa olevia viranhaltijoita ja työntekijöitä koskevien virka- ja työehtosopimusten neuvottelu- ja sopimustoiminnan. Toiminnan painopiste on julkisella sektorilla, mutta kristillisten järjestöjen osalta myös osin yksityisellä sektorilla, koska työnantajina olevat järjestöt toimivat yksityisoikeudellisina yhdistyksinä tai säätiöinä. Työtaisteluoikeuden merkitys Kirkon alat ry:n sopimusaloilla on historiallisesti ollut lähinnä periaatteellinen, mutta kuitenkin olennainen osa liiton harjoittamaa neuvottelu- ja sopimustoimintaa ja sen edellytysten varmistamista. Perustuslaissa turvattu työtaisteluoikeus on myös kirkkojen palveluksessa olevan henkilöstön perusoikeus, vaikka historiallisesti työtaistelut eivät kummankaan kirkon sektorilla ole useinkaan konkretisoituneet.

Palkansaajakeskusjärjestöjen yhteisessä eriävässä mielipiteessä on osassa 3 tuotu tiivistetysti esiin työryhmän esitykseen liittyvät epäkohdat erityisesti julkisen sektorin näkökulmasta. Jos koko uudistusta ei haluta palauttaa takaisin perustellumpaan valmisteluun, niin vähimmäisvaatimuksena tulisi kuitenkin olla, että lainmuutos ei ainakaan tässä vaiheessa koskisi lainkaan julkista sektoria. Kirkon alat ry:n toimintakentän osalta työryhmän esityksestä puuttuu kokonaan evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain (20.12.1974/968; jäljempänä kirkon virkaehtosopimuslaki) 12 §:n 3 momentissa nykyisin olevan säännöksen suhde esitettyihin uusiin säännöksiin.

Kirkon virkaehtosopimuslain 12 §:n 3 momentin mukaan työtaistelun piiriin kuuluvan viranhaltijan on kuitenkin suoritettava kirkkolain (635/64) 4–13 luvussa tarkoitetut hänelle kuuluvat tehtävät. Säännös siis koskee nimenomaan työtaistelun piirissä olevia viranhaltijoita. Työryhmän esityksessä on sivulla 11 annettu tältä osin virheellistä tietoa kirkon viranhaltijoiden osalta. Kyseinen säännös on luonteeltaan tosiasiallisesti suojelutyöhön tai sen kaltaiseen työhön velvoittava. Joka tapauksessa säännös sellaisenaan rajoittaa jo nykyisin erittäin merkittävästi kirkon viranhaltijoiden mahdollisuuksia ryhtyä tehokkaaseen työtaisteluun, koska osa tehtävistä on suoritettava lakosta huolimatta.

Säännös on myös epäselvä sen vuoksi, että siinä viitataan vanhaan vuonna 1964 säädettyyn kirkkolakiin, joka on kumottu jo vuonna 1993 säädetyllä uudemmalla kirkkolalla, joka sekin on kumoutunut vuonna 2023 säädetyllä nykyisin voimassa olevalla kirkkolalla (laki 14.4.2023/652). Kyseistä säännöstä lukemalla on siten vaikeata tai peräti mahdotonta yksiselitteisesti määritellä, mitä tehtäviä työtaistelun piirissä olevien viranhaltijoiden on työtaistelun aikana tosiasiallisesti tehtävä heidän ryhtyessään lailliseen työtaisteluun. Selvänä voitaneen pitää, että kirkon virkaehtosopimuslain 12 §:n 3 momentti on ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisten veloitteiden kanssa.

Selkein ja ehkä paras vaihtoehto työryhmän esitykselle olisi, että asian valmistelua jatkettaisiin hyvän lainvalmistelukäytännön edellyttämällä tavalla ja esitykseen liittyvät lukuisat puutteet, epäloogisuudet ja sisäiset ristiriitaisuudet sekä myös lainmuutoksen tarve selvitettäisiin kolmikantaisessa valmistelussa perusteellisesti tarkemmin. Jatkovalmistelulle tulee varata riittävästi aikaa, koska kyse on monimutkaisesta kokonaisuudesta.

Kirkon alat ry:n vähimmäisvaatimuksena on, että uusien säännösten soveltaminen rajataan enintään yksityiseen sektoriin, koska suojelutyöstä on jo nykyisin olemassa säännökset julkista sektoria koskevassa lainsäädännössä. Lisäksi kirkon virkaehtosopimuslain 12 §:n 3 momentin vanhentunut ja epäselvä säännös tulisi kokonaan kumota perusoikeussäännösten vastaisena.

1 §

Ei kommentoitavaa.

3 §

Ei kommentoitavaa

8 c §

Säännösehdotuksesta tulee poistaa maininta, jonka mukaan ehdotettavan lain 8d-8g pykälää sovellettaisiin myös virkasuhteessa. Virkasuhteen osalta on työtaisteluista ja niiden aikaisista työvelvoitteista olemassa jo nykyisin säännökset, joiden suhdetta uusiin ehdotettaviin säännöksiin ei ole esityksessä riittävästi selvitetty.

8 d §

Säännösehdotuksesta tulee poistaa sen soveltamismahdollisuus virkamiehiin ja viranhaltijoihin, joiden osalta työtaistelun aikaisesta suojelutyöstä on jo nykyisin säädetty erikseen. Ehdotettavien säännösten suhde olemassa oleviin säännöksiin ja erityisesti kirkon virkaehtosopimuslain 12 §:n 3 momenttiin jää esityksessä epäselväksi.

Säännösehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on myös selviä virheellisyyksiä. Sivulla 44 on todettu, että "Tehtäviä, jotka on välttämätöntä rajata työtaistelun ulkopuolelle tai hoitaa suojelutyönä, ei ole lain tasolla mahdollista määritellä ammattikohtaisesti ja tyhjentävästi." Kuitenkin voimassa olevassa kirkon virkaehtosopimuslain 12 §:n 3 momentissa on nimenomaisesti kirkon viranhaltijoiden osalta rajattu useita tehtäviä työtaistelun ulkopuolelle. Kyseistä säännöstä ei lakiesityksessä kuitenkaan esitetä kumottavaksi, vaikka perustelutekstin mukaan sellaisen säännöksen ei pitäisi olla mahdollinen.

Myös sivulla 48 on virheellisesti mainittu, että "Virkamies tai viranhaltija ei ole velvollinen suorittamaan sallitun työnsulun, lakon tai sopimuksenvaraisia asioita koskevan saarron alaisia tehtäviä". Väite on virheellinen mainitun kirkon virkaehtosopimuslain säännöksen vuoksi.

8 e §

Kirkon alat ry viittaa tältä osin palkansaajakeskusjärjestöjen yhteiseen eriävään mielipiteeseen työryhmän esityksestä. Siinä on perustellusti todettu, että: "Esitetty käräjäoikeuden asettama väliaikainen kieltäminen muodostuisi käytännössä siksi osaksi sääntelyä, jolla olisi merkitystä. Esityksessä ratkaisematta ovat kiellon kohteena olleiden työntekijöiden yhdistyksen oikeussuojatarpeet. Kysymys on yhdistyksen oikeudesta saada tutkituksi laajassa riita-asian oikeudenkäynnissä, oliko väliaikaiselle kiellolle tosiasiallisesti pysyvän kieltämisen perusteita. Hakijan oikeus hakea pysyvää kieltä kanteella käräjäoikeudesta ei ole vastaus sen vastapuolen oikeussuojakeinojen tarpeeseen. Ei etenkään, kun hakijat eivät tuota oikeuttaan juuri koskaan käyttäisi työtaistelun jo päätyttyä".

Ehdotettu säännös ja yksityiskohtaiset perustelut eivät näinollen muodosta tasapainoista kokonaisuutta, jossa tulisivat huomioon otetuiksi kaikkien osapuolten oikeudet.

8 f §

Kirkon alat ry viittaa pykälän 8 e yhteydessä esitettyyn. Tässä vaiheessa ei tästä säännösehdotuksesta ole tarpeen muuta lausua.

8 g §

Ei kommentoitavaa tässä yhteydessä.

18 a §

Ei kommentoitavaa.

18 b §

Säännösehdotus sisältää uuden seuraamuksen, josta ei ole olemassa aiempaa oikeuskäytäntöä. Sen vuoksi säännöksen soveltamiseen liittyisi merkittävää oikeudellista epävarmuutta, joka voi jatkaa toistakymmentä vuottakin, ennen kuin oikeuskäytäntö muovaa säännöksen soveltamista riittävästi. Säännösehdotukseen kirjatut yksityiskohtaiset perustelut eivät sellaisenaan anna säännöksen tulkinnalle kovinkaan paljon suuntaa. Oman prosessuaalisen ongelmansa voi muodostaa myös tilanne, jossa ammattiliito nostaa kanteen 18 b §:n nojalla ja työnantaja puolestaan 18 c §:n nojalla samassa sopimusriidassa ja nämä kanteet käsiteltäisiin eri tuomioistuimissa.

18 c §

Säännösehdotukseen liittyvät samankaltaiset ongelmat kuin 18 b §:n mukaiseen säännösehdotukseen.

18 d §

Ei kommentoitavaa.

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan siitä, onko työmarkkinoilla kohdattu ongelmia suojelutyöhön liittyen.

Kirkon alat ry:n sopimusaloilla ei ole ilmennyt ongelmia suojelutyöhön liittyen. Työmarkkinaosapuolet ovat pystyneet keskenään sopimaan asiasta siltä osin, kun asiasta ei ole ollut laissa säännöksiä.

Onko hätätyötä koskevaa sääntelyä tarpeen muuttaa ottaen huomioon lakiehdotukset ja jos on, millä tavalla?

Kirkon alat ry:n mielestä hätätyötä koskevaa sääntelyä ei tässä yhteydessä ole tarvetta muuttaa.

Oikeusministeriötä pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä (ml. oikeudenkäymiskaaren ja ulosottokaaren säännösten soveltuminen), ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastaisesta työtaistelusta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen liittyvistä kysymyksistä (vahingonkorvauslain soveltuminen) sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumisesta tilanteessa, jossa työtaistelu olisi sekä työrauhavelvollisuuden vastainen että ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastainen.

-

Asianajajaliittoa pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä.

-

Aaltonen Paula
Kirkon alat ry

Pietinen Pekka
Kirkon alat ry